

แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

Guidelines for Developing Voluntary Activities at Chulachomklao Royal Military Academy

สารณี แก้วสืบ^{1*}

กนกรัตน์ พงษ์โพธากุล²

Sathanee Kaewsueb Kanokrath Phongphotakul

(Received: January 29, 2024; Revised: April 19, 2024; Accepted: April 21, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสา 2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นของกิจกรรมจิตอาสา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ข้าราชการ นักเรียนนายร้อย และประชาชนในพื้นที่โดยรอบ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาโดยรวมคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความพึงพอใจ และด้านประสิทธิภาพ สำหรับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นของกิจกรรมจิตอาสา พบว่า ด้านประสิทธิภาพ คือ จำนวนบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ ด้านความพึงพอใจ ผู้ให้ข้อมูลหลักบางกลุ่มเห็นว่า เป็นการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมและเป็นการเพิ่มภาระงาน ด้านการมีส่วนร่วม คือ ขาดการประสานงานที่ดีกับผู้นำชุมชนในพื้นที่ ดังนั้น แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสา ในด้านประสิทธิภาพ ควรมีการจัดสรรบุคลากร เวลา สถานที่ จัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอและเหมาะสม ด้านความพึงพอใจ ควรมีการขยายพื้นที่ให้มากขึ้น เพิ่มเติมรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสา และด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการปลูกฝังการเป็นจิตอาสาเพิ่มขึ้น รวมถึงจัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา กิจกรรมจิตอาสา ผลสัมฤทธิ์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

¹ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakhonnayok, 26001 Thailand.

²รองคณบดีฝ่ายสหกิจศึกษาและอุตสาหกรรมสัมพันธ์ คณะพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จ.กรุงเทพฯ 10800

Associate Dean for Cooperative Education and Industrial Relations, Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok, 10800 Thailand.

*Corresponding Author, E-mail: kaewsueb@gmail.com

Abstract

This research aimed to: 1) Study the achievements of voluntary activities; 2) Investigate the problems and obstacles encountered during voluntary activities; and 3) Provide guidelines for developing the voluntary activities at Chulachomklao Royal Military Academy (CRMA). The research utilized mixed methodology. The research tools were questionnaires and interviews with key informants such as officers, CRMA cadets, and residents around the area of CRMA. The results indicated that the overall achievement score of the voluntary activities at CRMA was at a high level with higher scores in participation, satisfaction, and efficiency respectively. However, efficiency was found to be a major problem due to the lack of staff, tools, equipment, and facilities. In terms of satisfaction, key informants perceived that participation was compulsory rather than voluntary, burdening them with extra workloads. For participation, there was a lack of coordination with local community leaders. From these findings, the research recommended the following guidelines: 1) To improve efficiency, there should be an appropriate allocation of personnel, time, venues, budget, tools, equipment, and facilities; 2) To improve satisfaction, the target area of voluntary activities should be expanded and more forms of activities should be added; and 3) To improve participation, the principle of selfless service should be instilled more and voluntary activities should be publicized more extensively so that all stakeholders are able to participate in the activities.

Keywords: Guidelines for developing, Voluntary activities, Achievement, Chulachomklao Royal Military Academy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” พระราชทานตามแนวพระราชดำริ เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปณิธานในการบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรวมความสมัครสมานสามัคคีของคนไทยทุกคนในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์พัฒนาพื้นที่ในชุมชนต่าง ๆ ให้มีความเจริญและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามพระราชโบายรัฐบาลได้ให้มีการปฏิบัติงานร่วมกันในทุกภาคส่วนราชการเพื่อจัดกิจกรรมจิตอาสาพระราชทาน ในส่วนของกองทัพบก ผู้บัญชาการทหารบกในฐานะกรรมการผู้ประสานงานโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวทางพระราชดำริ จึงได้มีคำสั่งจัดตั้งศูนย์ประสานงานและสนับสนุนโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวทางพระราชดำริขึ้น (กรมกิจการพลเรือนทหารบก, 2561) เพื่อให้กองทัพบกได้ร่วมสนองพระราชปณิธานของ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างป็นรูปธรรม โดยการเชิญชวนให้กำลังพล ครอบครัว และประชาชนได้ร่วมทำกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในพื้นที่ชุมชน

สำหรับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงของกองทัพบก จึงนำกิจกรรมจิตอาสา “เราทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์” ไว้ในแผนปฏิบัติราชการ ประจำปี 2565 ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาไม่น้อยกว่า 4 ครั้ง (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, 2565) และได้ดำเนินกิจกรรมจริงเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ รวม 7 ครั้ง รูปแบบของกิจกรรมจิตอาสา ได้แก่ การทำความสะอาดพื้นที่ การตัดแต่งกิ่งไม้ การปลูกต้นไม้ การขุดลอกคูคลอง และการบริจาคเลือด กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ดำเนินอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาที่ได้ดำเนินการแล้วนั้นได้ผลอย่างไร มีปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง และแนวทางการพัฒนา กิจกรรมจิตอาสาควรเป็นอย่างไร เพื่อให้กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นไปตามพระราชดำริ มีความยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่โดยรอบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าอยู่ในระดับสูง
2. ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

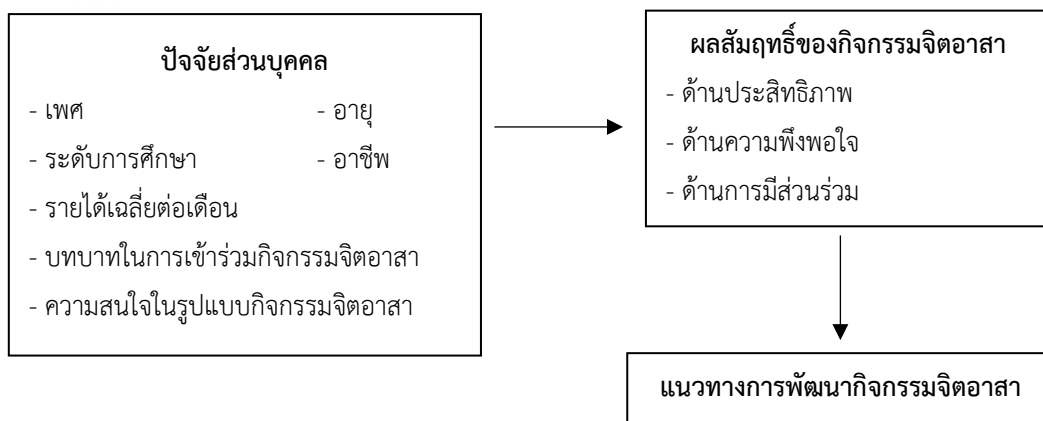
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลสัมฤทธิ์ โครงการ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ และแนวคิดเกี่ยวกับโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ บุขรา มัยอั้ง (2560) ศึกษาสัมฤทธิ์ผลของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดกาญจนบุรี ชัยวัฒน์ เอี่ยมประภาส (2561) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลในภาคตะวันตกของประเทศไทย และไอลตา แกวโพธิ์ (2563) การประเมินโครงการ: โครงการศาสตร์พระราชทานเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ผู้วิจัยทำการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาในด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ด้านความพึงพอใจ

(Satisfaction) และด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ระดับใด และมีแนวทางการพัฒนานักกิจกรรมจิตอาสาอย่างไร เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ประชาชนในพื้นที่โดยรอบมีความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน ดังแสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้การประเมินค่าแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงใช้การเลือกการกำหนดกลุ่มตัวอย่างการวิจัย โดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Selection) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (กลยา วาณิชย์บัญชา, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสามารถนำมาอ้างอิงเป็นตัวแทนของประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดเท่ากับ 385 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่าง นอกจากนี้ได้มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทั้งความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผลการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) พบว่า แบบสอบถามมีค่า IOC มากกว่า 0.67 ทุกข้อคำถาม และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.966 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นรายบุคคล (Individual Interview) และเป็นกลุ่ม (Focus Group Interview) ได้แก่ ผู้นำชุมชน ครู พระภิกษุสงฆ์ ข้าราชการ นักเรียนนายร้อย และประชาชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีการกำหนดประเด็นแนวคำถาม (Guideline) ในเรื่องปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนานักกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งจะทำให้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักไปจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว

ได้จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 42 คน จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 และข้อ 3

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรม และความสนใจในรูปแบบกิจกรรมจิตอาสา โดยเรียงตามลำดับของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีสัดส่วนมากที่สุด ดังนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.30 อยู่ในช่วงอายุ 16-25 ปี ร้อยละ 32.80 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 44.80 มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 30.80 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001- 20,000 บาท ร้อยละ 32.30 เป็นกำลังพลของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ร้อยละ 56.50 และมีความสนใจในกิจกรรมจิตอาสารูปแบบของการทำความสะอาดพื้นที่ ร้อยละ 24.80

2. ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($M = 3.87$, $SD = 0.372$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.15$, $SD = 0.464$) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจ ($M = 3.65$, $SD = 0.788$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านประสิทธิภาพ ($M = 3.59$, $SD = 0.616$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยรวม ($n = 400$)

ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสา	M	SD	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
1. ด้านประสิทธิภาพ	3.59	.616	สูง	3
2. ด้านความพึงพอใจ	3.65	.788	สูง	2
3. ด้านการมีส่วนร่วม	4.15	.464	สูง	1
เฉลี่ยรวม	3.87	.372	สูง	

การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านการมีส่วนร่วมโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ($M = 4.15$, $SD = 0.464$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.38$, $SD = 0.657$) รองลงมา คือ ประชาชนในชุมชนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพิ่มขึ้น ($M = 4.05$, $SD = 0.723$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้หวังผลตอบแทน ($M = 3.76$, $SD = 0.739$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านการมีส่วนร่วม โดยแสดงเป็นรายชื่อ (n = 400)

ด้านการมีส่วนร่วม	M	SD	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
1. ท่านมีส่วนร่วมโดยตรงในการทำกิจกรรม เช่น การร่วมแรง ร่วมใจ	3.91	.694	สูง	4
2. ท่านมีส่วนร่วมโดยอ้อมในการทำกิจกรรม เช่น การบริจาคเงิน เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์	3.90	.719	สูง	5
3. ท่านสนใจและเต็มใจที่จะเสียสละเวลาใน การเข้าร่วมกิจกรรม	3.86	.716	สูง	6
4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม	3.77	.726	สูง	7
5. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน	3.76	.739	สูง	8
6. ประชาชนในชุมชนมีการร่วมแรง ร่วมใจ ในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น	3.95	.739	สูง	3
7. ประชาชนในชุมชนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพิ่มขึ้น	4.05	.723	สูง	2
8. กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชนได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน	4.38	.657	สูงที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.15	.464	สูง	

2) ด้านความพึงพอใจ ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านความพึงพอใจโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ($M = 3.65$, $SD = 0.788$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.13$, $SD = 0.987$) รองลงมา คือ กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคีเพิ่มขึ้น ($M = 4.02$, $SD = 1.105$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมนี้ควรจัดให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ($M = 3.55$, $SD = 1.239$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านความพึงพอใจ โดยแสดงเป็นรายชื่อ (n = 400)

ด้านความพึงพอใจ	M	SD	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
1. ท่านมีความพึงพอใจในวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	3.60	.987	สูง	5
2. ท่านมีความพึงพอใจในการเป็นส่วนหนึ่ง ของกิจกรรม	3.58	1.127	สูง	6
3. ท่านมีความพึงพอใจในรูปแบบของการดำเนิน กิจกรรม	3.60	1.110	สูง	5
4. กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีความสุข	3.69	1.058	สูง	4

ด้านความพึงพอใจ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
5. กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	4.13	.987	สูง	1
6. กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรักความสามัคคีเพิ่มขึ้น	4.02	1.105	สูง	2
7. กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมมากขึ้น	3.99	1.033	สูง	3
8. กิจกรรมนี้ควรจัดให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	3.55	1.239	สูง	7
เฉลี่ยรวม	3.65	.788	สูง	

3) ด้านประสิทธิภาพ ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านประสิทธิภาพ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ($M = 3.59$, $SD = 0.616$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รูปแบบของกิจกรรมได้ดำเนินการมีความเหมาะสมกับพื้นที่ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.77$, $SD = 0.819$) รองลงมา คือ กิจกรรมจิตอาสาได้มีการวางแผนปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมเป็นอย่างดี ($M = 3.74$, $SD = 0.807$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมดำเนินการตรงตามความต้องการของชุมชน ($M = 3.57$, $SD = 0.778$) ดังแสดงตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4

ค่าเฉลี่ย (*M*) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านประสิทธิภาพ โดยแสดงเป็นรายข้อ ($n = 400$)

ด้านประสิทธิภาพ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
1. กิจกรรมดำเนินการสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์	3.61	.780	สูง	5
2. กิจกรรมดำเนินการตรงตามความต้องการของชุมชน	3.57	.778	สูง	7
3. พื้นที่โดยรอบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม	3.60	.809	สูง	6
4. รูปแบบของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมีความเหมาะสมกับพื้นที่	3.77	.819	สูง	1
5. มีการวางแผนปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมเป็นอย่างดี	3.74	.807	สูง	2
6. จำนวนบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงพอ	3.62	.852	สูง	4
7. มีเครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพียงพอกับการดำเนินกิจกรรม	3.65	.792	สูง	3
8. การใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.61	.829	สูง	5
เฉลี่ยรวม	3.59	.616	สูง	

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คืออยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ความสนใจในรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อผลสัมฤทธิ์กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแตกต่างกัน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5

ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์		df	SS	MS	F	p
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	4	3.035	.759	5.741*	.000
	ภายในกลุ่ม	395	52.214	.132		
	รวม	399	55.250			

หมายเหตุ. * $p \leq .05$

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำแนกตามอายุ พบว่า มีค่า Sig เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า แตกต่างกัน หมายความว่า มีตัวแปรอย่างน้อย 1 คู่ ที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6

ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ จำแนกตามอายุโดยใช้วิธี LSD

อายุ	ค่าเฉลี่ย (M)	16-25 ปี (n=131)	26-35 ปี (n=102)	36-45 ปี (n=50)	46-55 ปี (n=74)	มากกว่า 55 ปี (n=43)
		3.93	3.80	3.97	3.90	3.69
16-25 ปี	3.93		.13364*	-.03989	.02971	.24325*
26-35 ปี	3.80			-.17353*	-.10393	.10961
36-45 ปี	3.97				.06959	.28314*
46-55 ปี	3.90					.21354*
มากกว่า 55 ปี	3.69					

หมายเหตุ. * $p \leq .05$

จากตารางที่ 6 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 16-25 ปี อายุ 36-45 ปี และ 46-55 ปี มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาแตกต่างกันจากอายุ 26-35 ปี และอายุมากกว่า 55 ปี โดยกลุ่มแรกมีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาสูงกว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่า

1) ด้านประสิทธิภาพ ปัญหา อุปสรรคที่พบในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา ได้แก่ จำนวนบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรม เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับทำกิจกรรมจิตอาสาไม่เพียงพอ เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาทับซ้อนกับการทำงานประจำ การจัดแบ่งพื้นที่โดยรอบให้แก่หน่วยขึ้นตรงโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในการดูแลรับผิดชอบไม่เหมาะสม ขาดการประสานงานที่ดีกับผู้นำชุมชนในพื้นที่ ขาดผู้นำในการทำกิจกรรมแต่ละประเภท ความถนัดหรือความสามารถของจิตอาสาที่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม รวมถึงสภาพอากาศที่ร้อนนับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสดังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก “...ขาดแคลนแรงงานกำลังพลปฏิบัติงาน ทำให้งานล่าช้าและไม่เรียบร้อยตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ขาดแคลนอุปกรณ์ในการทำงาน ซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้งาน...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 กรกฎาคม 2566) และ “...บางกิจกรรมไม่ตรงกับความต้องการ ควรสำรวจความต้องการก่อน อยากให้มีการจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการจริง ๆ เช่น ขณะนี้มียางช่วยเหลือน้ำท่วมบ้านผู้ยากไร้มา 4 หลัง แต่ไม่มีคนทำ อยากให้มีจิตอาสาช่วย...” (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ชุมชนวัดเขาน้อย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กรกฎาคม 2566)

2) ด้านความพึงพอใจ กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้มีการดำเนินการในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เป็นกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชนโดยรอบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในกิจกรรมจิตอาสา เนื่องจากเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดีที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความรัก ความสามัคคี ความเสียสละมากขึ้น และยังทำให้พื้นที่โดยรอบชุมชนมีความเป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม และมีความปลอดภัย ดังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก “...พึงพอใจในกิจกรรมมาก ได้รับประโยชน์ต่อส่วนรวมทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นจากพื้นที่ที่สะอาดปลอดภัย เช่น ทุ่งหรือสัตว์อันตราย รวมถึงเป็นพื้นที่ที่ไม่รกรุงรังไม่เปลี่ยว...” (ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาน้อย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กรกฎาคม 2566) และ “...ทำให้วัดมีความเจริญขึ้น มีความสวยงามเป็นที่น่ารื่นรมย์ถูกอกถูกใจแก่ผู้ที่พบเห็น เป็นแบบอย่างให้กับชุมชน เป็นการพัฒนาจิตใจให้กับผู้ที่พบเห็น บุคคลในชุมชนด้วยมีความคิดที่จะเสียสละ มีความสมัครสมานสามัคคีมากขึ้น ร่วมมือร่วมใจกัน...” (เจ้าอาวาสวัดเขาชะโงก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กรกฎาคม 2566)

แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มข้าราชการของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าบางส่วนมีความเห็นว่าการเข้าร่วมทำกิจกรรมของกำลังพลควรให้ทำด้วยใจ หรือเป็นจิตอาสาอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม และบางส่วนมีความเห็นว่า กิจกรรมจิตอาสาเป็นการเพิ่มภาระงาน มีการใช้เวลาในการทำงานราชการไปทำกิจกรรม ดังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก “...เป็นการเพิ่มภาระงาน หลีกเลียงการบังคับให้ร่วมกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ การทำจิตอาสาต้องทำด้วยใจ ไม่ใช่บังคับมาทำ...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อย

พระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 กรกฎาคม 2566) และ “...ปัญหาที่เห็นได้ชัด คือ กำลังพลส่วนน้อยต้องมาทำจิตอาสา จำนวนคนไม่เยอะ งานเสร็จช้าเพราะพื้นที่พัฒนาเยอะและกว้างใหญ่ และเหนื่อยมากขึ้น อุปกรณ์และเครื่องมือมีไม่เพียงพอต่อจำนวนกำลังพลทำให้เกิดความล่าช้า ปัญหาสภาพอากาศซึ่งมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน เช่น อากาศร้อนมากถือว่าเป็นอันตรายต่อกำลังพลผู้ปฏิบัติงาน...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 กรกฎาคม 2566)

3) ด้านการมีส่วนร่วม กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ได้ดำเนินการมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของประชาชนในพื้นที่มีน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ที่จะเชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนมีจิตอาสา เพื่อมาร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง รวมทั้งขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับผู้นำชุมชน ดังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก “...โดยผู้ปกครองที่มาร่วมกิจกรรมได้ มีประมาณ 10 คน อาจจะมีประชาชนไม่ทราบข่าว แต่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น อยากให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม...” (ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาน้อย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กรกฎาคม 2566) และ “...ไม่มีชาวบ้านที่เข้าร่วมเพราะไม่มีคนเข้ามาทำ หรือประสานกับทางผู้ใหญ่บ้าน ไม่มีคนเข้ามาถามความต้องการ และไม่มีคนมาประสานเมื่อมีการเข้ามาทำ...” (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กรกฎาคม 2566)

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่า

1) ด้านประสิทธิภาพ ควรมีการจัดสรรบุคลากร เวลา สถานที่รวมถึงจัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ เหมาะสมกับกิจกรรมจิตอาสา และควรมีการติดตามประเมินผลของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ “...จัดหาเครื่องมือที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม จัดหาอุปกรณ์ทำความสะอาดให้มากกว่านี้ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดแรงจูงใจ และร่วมทำกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมาย อุปกรณ์ สป. (สิ่งอุปกรณ์) รถลามาข้างควรสนับสนุน และสนับสนุนอาหาร เครื่องดื่มตามความเหมาะสม...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 กรกฎาคม 2566)

2) ด้านความพึงพอใจ ควรที่จะมีการขยายพื้นที่โดยรอบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าให้มากขึ้น มีการจัดกิจกรรมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มเติมรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา เช่น การให้บริการทางวิชาการ การทำสื่อการเรียน การจัดการจราจรให้กับโรงเรียน การปรับปรุงท่อระบายน้ำ การซ่อมแซมบ้านเรือนที่ชำรุด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ร่วมกิจกรรมและชุมชนเพิ่มมากขึ้น “...ถ้าเข้ามาช่วยทำในหมู่บ้าน ขยายพื้นที่การทำกิจกรรม เช่น ช่วยทำความสะอาด ขุดลอก ตัดไม้ ตัดแต่งกิ่ง มาให้ถี่ขึ้น หรือโอกาสพิเศษก็เข้ามาช่วยทำได้ รวมถึงมาพร้อมอุปกรณ์ด้วย...” (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ชุมชนวัดเขาน้อย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กรกฎาคม 2566)

3) ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารในการทำกิจกรรมจิตอาสาอย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม เพิ่มการประสานงานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนให้มากขึ้น ปลุกฝังการเป็นจิตอาสาให้แก่ประชาชน รวมถึงให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ เพื่อให้รูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง “... จริง ๆ แล้วโครงการนี้มันจะคลุมคำว่า บวร บ้าน วัด โรงเรียนนะ มีोटโต้ของ จิตอาสา คือ ทำความดีด้วยหัวใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำ เรื่องอาหาร เราต้องเตรียมไปเอง เราจะไม่ไปพึ่ง แต่ละหน่วยเตรียมไว้ให้โดยไม่ไปเบียดเบียน โรงเรียนหรือว่าวัด ...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 สิงหาคม 2566) และ “...ประชาสัมพันธ์ให้จิตอาสามีความทั่วถึงมากขึ้น ต้องการให้มีการรณรงค์ ไม่ใช่แค่โรงเรียนนายร้อยฯ ที่ทำ เราควรที่จะมีการกระจายให้ที่อื่นเข้ามาร่วมกิจกรรม ไปประชาสัมพันธ์ให้เขาทราบว่า มีกิจกรรมแบบนี้อยู่ ให้เขาหาเวลามาร่วมกิจกรรมเหล่านี้ ให้มีหลายส่วนได้เข้ามาช่วยเหลือ จะได้ทำให้เกิดความทั่วถึง แล้วก็การทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กรกฎาคม 2566)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ความสนใจในรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการรวมความสมัครสมานสามัคคีของคนไทยทุกคนในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ พัฒนาพื้นที่ในชุมชนต่าง ๆ ให้มีความเจริญและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการปลูกฝังจิตสาธารณะ ความเสียสละ และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ดังนั้นประชาชนทุกคนต่างรับรู้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” พระราชทานตามแนวพระราชดำริเป็นอย่างดี จึงยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นการแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ แต่ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องอายุ พบว่า ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามากที่สุด คือ บุคคลที่มีอายุ 16-25 ปี อยู่ในวัยที่ยังเป็นนักเรียน/นักศึกษา จะเห็นได้ว่าโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นสถาบันการศึกษาทางทหารที่มีนักเรียนนายร้อย อายุตั้งแต่ 18-30 ปี เข้ารับการศึกษาดูแบบความรู้ทางวิชาการ วิชาทหารและทักษะเสริมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนนายร้อยมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีในทุกสถานการณ์ มีความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความเป็นสุภาพบุรุษ ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของการเป็นทหารอาชีพ ดังนั้น กิจกรรมจิตอาสาจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการผลิตนักเรียนนายร้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ ปลูกฝังอุดมการณ์ทหาร โดยเฉพาะในด้านความจงรักภักดีและความเสียสละ นอกจากนี้ บุคคลที่มีอายุ 16-25 ปี เป็นช่วงอายุที่ยังไม่มีภาระต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัว มีความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ที่นำเสนอว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในสถาบันการเงิน จังหวัดสระแก้ว กล่าวคือ เพศไม่มีความแตกต่างต่อการมีส่วนร่วมในสถาบันการเงิน แต่อายุต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในสถาบันการเงินที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ จตุพร จันทรเพชร (2555) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายนอกและภายในของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การสร้างสรรค์ความเจริญในท้องถิ่น และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษากับหน่วยงานอื่น ๆ

2. ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาในด้านการมีส่วนร่วม ด้านความพึงพอใจ และด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

ด้านการมีส่วนร่วม เนื่องจากกิจกรรมจิตอาสาเป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน โดยมีข้าราชการ นักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และประชาชนร่วมกันพัฒนาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในพื้นที่โดยรอบ สอดคล้องกับ มงคล จันทร์ส่อง (2544) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์และรูปแบบของกิจกรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ หรือไม่ สอดคล้องกับ สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2549) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลตั้งใจทำงานอย่างไรหรือไม่ ต้องขึ้นอยู่กับแรงจูงใจของเขาเป็นสำคัญ ผู้ที่แสดงพฤติกรรมจิตอาสาหรือเป็นอาสาสมัครก็เช่นกัน ย่อมต้องมีแรงจูงใจในการทำงาน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีแรงจูงใจที่สำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า คือ เพื่อเป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนในชุมชนที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันทำความดีด้วยหัวใจ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการจิตอาสาพระราชทาน

ด้านความพึงพอใจ พบว่า กิจกรรมจิตอาสาทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และยังทำให้มีความรัก ความสามัคคีเพิ่มขึ้น รวมถึงประชาชนในชุมชนมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมมากขึ้นด้วย กิจกรรมจิตอาสาเหมือนดังเช่นการลงแขกในสมัยก่อนที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี และการยอมรับกันในชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) จะเห็นได้ว่า ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจในกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมจิตอาสาสามารถตอบสนองความต้องการแก่ชุมชนทั้งด้านร่างกาย ความปลอดภัย ความรัก การได้รับเกียรติ และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต สอดคล้องกับ จิราพร กำจัดทุกข์ (2552) ที่ให้ความหมายความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกที่เป็นการยอมรับ ความรู้สึกที่ยินดี ความรู้สึกชอบในการได้รับบริการหรือได้รับการตอบสนองตามความคาดหวังหรือความต้องการที่บุคคลนั้นได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับ มณี โพธิ์เสน (2543) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกยินดี หรือเจตคติที่ดีของบุคคลเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ๆ

ด้านประสิทธิภาพ พบว่า กิจกรรมจิตอาสาบางกิจกรรมนั้นรูปแบบการดำเนินงานยังไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์” กองกิจการพลเรือน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมจิตอาสาตามแผนปฏิบัติการประจำปี ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยแผนปฏิบัติการประจำปี จะมีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมอื่น ๆ จำนวนมาก ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสให้ร่วมวางแผนเสนอความต้องการได้ทั้งหมด แต่สามารถให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมตามพระราชโบายและสมพระเกียรติ

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้ดำเนินกิจกรรมตามนโยบายของกองทัพบก เพื่อสนองพระราชดำริตามโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” ร่วมกับประชาชนในพื้นที่โดยรอบบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การทำความสะอาดพื้นที่ การตัดแต่งกิ่งไม้ การปลูกต้นไม้ การขุดลอกคูคลอง และการบริจาคเลือด นับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อประชาชน กล่าวคือ ทำให้ประชาชนได้รับความสุขจากการให้ด้วยใจไม่หวังผลตอบแทน และยังเป็นการเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถ และศักยภาพของจิตอาสาที่เป็นผู้ให้อีกด้วย นอกจากนี้ การที่ประชาชนมีจิตอาสาจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาคนด้วยจิตอาสาเป็นที่ยอมรับว่า มีผลต่อการพัฒนาความคิดเชิงบวกอันจะเป็นแนวทางอย่างยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาในทางสร้างสรรค์ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำแตกต่างในสังคมให้น้อยลง ทุกคนร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความสมัครสมานสามัคคี ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยและมีความสุขสันติ ส่งผลให้สังคมมีความเข้มแข็ง เกิดความเจริญก้าวหน้าอันจะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและประเทศชาติจะเกิดความเป็นปึกแผ่นที่มั่นคงตลอดไป ตามวัตถุประสงค์ของโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” พระราชทานตามแนวพระราชดำริ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างยั่งยืนและได้ผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้นในทุกด้าน ผู้ให้ข้อมูลหลักมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพ

ควรจัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการในการทำกิจกรรมจิตอาสาแต่ละครั้ง ควรจัดบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสา การจัดวัน เวลา ในการทำกิจกรรมจิตอาสาที่เหมาะสม จัดอบรมให้ความรู้ในวัตถุประสงค์ของกิจกรรมจิตอาสาตามแนวพระราชดำริแก่ประชาชนในชุมชน มีการจัดตั้งหน่วยงานสำหรับกิจกรรมจิตอาสาโดยเฉพาะขึ้น การจัดทำแผนปฏิบัติของกิจกรรมจิตอาสาที่ชัดเจน รวมถึงการให้ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่โดยรอบสามารถเสนอรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาที่ตรงตามความต้องการของชุมชน

2. ด้านความพึงพอใจ

ควรเพิ่มรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาให้มีความหลากหลาย มีการขยายพื้นที่การดำเนินกิจกรรมจิตอาสาให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น และเพิ่มความถี่ในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา

3. ด้านการมีส่วนร่วม

ควรมีการปลูกฝังและเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาให้ชุมชนได้ทราบอย่างทั่วถึงเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการแนะนำส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนนำกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมสร้างบ้านพักผู้ยากไร้ โครงการทหารพันธุ์ดี โครงการโรงสีข้าวพระราชทาน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเหล่านี้ว่าเป็นอย่างไร และควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร
2. หน่วยขึ้นตรงกองทัพทุกหน่วยได้รับมอบหมายให้มีการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา ดังนั้น ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของหน่วยขึ้นตรงกองทัพทุกในแต่ละแห่งให้ผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างไร มีความเหมือนหรือแตกต่างกับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

องค์ความรู้ที่ได้

กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นกิจกรรมที่จัดทำเพื่อสนองพระราชดำริตามโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” โดยผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสา นอกจากจะเป็นการสร้าง ความสมัครสมานสามัคคี การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน แล้ว ยังเป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมจิตอาสาได้มีการดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืน ควรมีแนวทางการพัฒนากิจกรรมโดยที่รูปแบบของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการจัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ รวมถึงการปลูกฝังและเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาให้ทุกภาคส่วนทราบอย่างทั่วถึง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนพัฒนา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ด้านการวิจัย) ประจำปี 2566 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการพลเรือนทหารบก. (2561). คำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ 1697/1 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง ศูนย์ประสานงานและสนับสนุนโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริของกองทัพบก.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จตุพร จันทรเพชร. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายนอกและภายใน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- จิราพร กำจัดทุกข์. (2552). ความพึงพอใจหลังการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม ในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ เอี่ยมประภาส. (2561). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลในภาคตะวันตกของประเทศไทย. วารสารราชชนก, 15(34), 39-51.
- บุษรา มัยอึ้ง. (2560). สัมฤทธิ์ผลของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดกาญจนบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). ปัจจัยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำ โรงเรียนประถมศึกษา. [รายงานวิจัย]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- มณี โพธิเสน. (2543). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนโพธิเสนวิทยา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มงคล จันทร์ส่อง. (2544). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). บุคพอยท์.
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า กองยุทธการและการข่าว. (2565). หนังสือที่ กท. 0406.1.3/3469 ลงวันที่ 5 กันยายน 2565 เรื่อง แผนปฏิบัติราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปีการศึกษา 2565.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2551). ความสำเร็จของวิสาหกิจใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2549). จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ไอลดา แถวโพธิ์. (2563). การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ). [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.